

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Христо Делчев Мавров,
Икономически университет-Варна,
научна специалност „Политическа икономия” (Обща икономическа теория)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“ по професионално направление 3.4. „Социални дейности“

Автор на дисертационния труд: Светлана Иванова Ангелова

Тема на дисертационния труд: „Фактори, влияещи на равнището на безработицата и на трудовата реализация на хората от неравностойни групи на пазара на труда в България“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 6 от 09.01.2023 на Ректора на ТУ-Варна.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма: „Социална работа, психологически изследвания и социална политика“ към „Социални и правни науки“ на ТУ-Варна

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем 145 стр. и цитирана литература от 83 заглавия. В структурно отношение основният текст включва всички необходими елементи на едно изследване: увод, съдържание, представено в 4 глави и заключение.

Безработицата на хората в неравностойни групи е проблем не само в периоди на икономическа криза, но дори и във времена на икономически подем, поради все още нерешени въпроси, свързани със създаване на възможности за получаване на достойни доходи на тази част от българското население чрез различни форми на заетост.

В този смисъл не подлежи на съмнение оценката, че избраната от автора тема за изследване представлява *актуален* и значим за теорията и особено за управленската практика проблем. Това се отнася с особена сила за българското общество, в чиято Конституция е записано, че цел на управляващите трябва да е създаване на социална държава. А социалният характер на една страна в голяма степен се определя от мястото на (и отношението към) хората в неравностойно положение на пазара на труда.

Целта на изследването е „да се идентифицират факторите, влияещи върху различните нива на безработица в страната чрез използването на статистически методи и официална статистическа информация по отношение на пазара на труда за периода 2015-2019 г.“

За постигане на целта са изведени 10 **задачи**, които са реализирани на два етапа. Първият етап е свързан със задачи за факторите на безработицата като цяло, а

вторият – фактори, влияещи върху безработицата при хората в неравностойно положение.

Обект на изследването са цитирам: „Обект на изследване в дисертационния труд са данни за състоянието на пазара на труда в България за периода 2015-2019 година“.

Предмет на изследване е, цитирам отново: “Предмет на дисертационния труд представлява разработка на конкретен научен инструментВ случая той представлява конструирането на два регресионни модела...”

Основната хипотеза, която се проверява е, че „.....регресионният анализ представлява подходящ научен инструмент за постигане на формулираните изследователски цели.....“.

Авторката подходящо е систематизирала използваните за дисертацията източници. Посочената научна литература и като обем (83), и като автори (на кирилица и латиница) доказва, че дисертантката Светлана Ангелова познава теорията на безработицата, трудово-правната материя в областта, институционалното устройство, политиките, насочени към хората в неравностойно положение и методическия инструментариум за нейното изследване.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представеното в дисертацията като структура, съдържание и изводи ми дава основание да приема някои от претенциите за научните приноси в дисертационния труд.

1. На основата на теоретичен обзор на литературни източници по проблемите на пазара на труда, са представени основните характеристики на пазара на труда, както и съществени количествени зависимости между негови основни параметри.
2. Представена е подробна характеристика на уязвимите групи на пазара на труда и са анализирани факторите, възпрепятстващи тяхната трудова реализация.
3. Формулирани са изводи и са предложени мерки за увеличаване на възможностите за трудова реализация на различните категории безработни лица с увреждания.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Направените публикации по темата на дисертацията са 5 на брой, от тях три статии и два доклада. Един от докладите е в съавторство. Три от публикациите са на английски език (две статии и един доклад), а останалите две – на български език. Изводът е, че публикациите са актуални, написани през последните 3 години, вкл. има и публикация през 2023 г., и отговарят количествено на законовите изисквания.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем 39 страници, представя структурата, съдържанието, основните резултати и посочва основните приноси от изследването.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Ще си позволя някои бележки, препоръки и въпроси.

Бележки:

1. По отношение на начина на формулиране на обекта, предмета и основната хипотеза. Смятам, че е необходимо по-прецизно представяне, така че да бъдат съгласувани с обявената за разработване тема.
2. По отношение на някои изразени тенденции.
На стр. 15 се обявява, че *„Безработицата като елемент от пазара на труда в глобален мащаб придоби нарастваща тенденция, което се прояви и в нашата икономика“*. Доказателството, което се посочва от докторанта е, че през 2020 г. коефициентът на безработица е 5,2%, докато през 2019 г. е 4,3% по данни на НСИ.
(Бележка, по данни на НСИ за периода 2013-2019 г. коефициентът на безработица за 15-64 г. възрастовата група намалява непрекъснато от 13% до 4,3%. През този период той намалява в почти всички страни от ЕС. През 2020 г. се увеличава наистина, но това е резултат на Ковид-19 кризата и на практика е извън посочения от докторанта период на изследване. Това го има в една от публикациите на докторанта, но в автореферата е представено неточно).
3. При публикациите в автореферата е задължително да се посочи годината на публикуване.

Препоръки:

1. По отношение на периода (периодът на изследването е 2015-2019 г.). При регресионни анализи е препоръчително изследваните периоди да са значително по-дълги, особено при използване на годишни данни. Разбира се, наличието на данни, особено в изследваната област, е ограничение, но това определя и използваните методи за анализ.
2. По отношение на литературата, докторантката е ползвала не само български, но и чужди (3 бр.) литературни източници, което е положително. В същото време би било добре да има по-голям поглед върху публикациите в тази област в страни с утвърдена социална система, за да се използва техният опит и да се формулират препоръки за социалната ни политика (стр.34).

Темата е изключително интересна, актуална и важна. Това породи в мен някои

Въпроси:

1. Каква е ролята на следните фактори върху безработицата: темпове на икономически растеж, структурни промени в икономиката, равнище на инвестиции, образователна система, степен на членство в профсъюзи, производителност на труда, инфлация, неравенство в доходите, мобилност на работната сила, минимална работна заплата, активна и пасивна политики на пазара на труда? Как тези фактори се отнасят към факторите, използвани от докторанта в регресионните модели?
2. Каква информация биха дали относителните дялове на посочените на стр. 22 в автореферата четири независими променливи към броя на регистрираните безработни лица?

3. Как основните положения в теорията на социалната държава се отнасят към обекта на изследване в дисертацията - безработицата сред хората от неравностойни групи (в частност сред хората с увреждания)?
4. Какъв тип социална политика (социални инвестиции) в най-голяма степен биха намалили безработицата сред хората с увреждания?
5. От макроикономическа гледна точка кое е по-ефективно за икономиката – да се предоставя социална помощ за хората с увреждания или да се провежда социална политика за осигуряване на заетост на хората с увреждания? Какво биха предпочитали хората с увреждания?
6. В кои страни в Европейския съюз безработицата сред хората с увреждания е значимо ниска? Кои са причините за това?
7. Кои институционални фактори в най-голяма степен съдействат (или пречат) за намаляване на безработицата сред хората с увреждания

Заклучение

За мен представеният за защита дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и доказва способността на докторант Светлана Иванова Ангелова да формулира и изследва актуален научен проблем и да достига до изводи, полезни за икономическата теория и практика. Представени са наукометрични показатели, които отговарят на законовите минимални изисквания. Отчитайки наличните достойнства на научната разработка и независимо от допуснатите слабости, давам положителна оценка на дисертационния труд и гласувам за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на Светлана Иванова Ангелова в професионално направление: 3.4 Социални дейности.

10.03.2023
гр. Варна

Изготвил становището:
(доц. д-р Христо Мавров)